

Kommissorium: Uvildig udredning af "spiralsagen" og den øvrige svangerskabsforebyggelsespraksis i Grønland og på efterskoler i Danmark med grønlandske elever i årene fra 1960 til og med 1991.

Indledning

Den danske regering og Grønlands Naalakkersuisut ønsker, at der skal udarbejdes en uvildig udredning af "Spiralsagen" og den øvrige svangerskabsforebyggelsespraksis over for grønlandske piger og kvinder fra 1960'erne til og med 1991.

Ved "Spiralsagen" menes opsætning af spiraler, som blev startet midt i 1960'erne i Grønland, samt på efterskoler i Danmark med elever fra Grønland.

Sundhedsministeren og naalakkersuisoq for Sundhed har i fællesskab udarbejdet dette kommissorium, som sætter rammerne for den uvildige udredning.

Indholdet af uvildige udredning

Den uvildige udredning har som hovedformål at belyse den såkaldte "Spiralsag" og den øvrige svangerskabsforebyggelsespraksis, herunder andre svangerskabsforebyggelsesmetoder, i perioden 1960 frem til og med 1991, hvorefter Grønland hjemtog sundhedsområdet.

Den uvildige udredning skal søge at afdække følgende:

- Den historiske kontekst for den svangerskabsforebyggelsespraksis i Grønland, der blev indledt i 1960'erne, herunder "Spiralsagen".
- Beslutningsforløbet, der ledte frem til initiativet vedrørende indførelse af brug af spiraler og andre svangerskabsforebyggende metoder, herunder hvad der lå til grund for initiativets igangsættelse, løbende videreførelse og tilpasning. Udredningen skal omfatte overvejelser, beslutninger og handlinger fra involverende myndigheder, organisationer og myndighedspersoner.
- Initiativets konkrete gennemførelse i Grønland og for grønlandske piger som var indskrevet på efterskoler i Danmark. Det skal søges afdækket, hvordan initiativet blev implementeret over perioden og på tværs af grønlandske sundhedsdistrikter og for forskellige aldersgrupper. Det skal desuden søges afdækket, hvordan initiativet blev oplevet på baggrund af vidneberetninger.
- Det retlige, administrative og sundhedsfaglige grundlag på daværende tidspunkt for opsætning af spiraler og for den øvrige svangerskabsforebyggelsespraksis i Grønland og for elever fra Grønland på efterskoler i Danmark i perioden.

Eventuelle andre relevante vinkler, der måtte opstå undervejs i arbejdet, og som forskerne finder relevante at inddrage, afklares med Sundhedsministeriet og Departementet for Sundhed.

Organisering af den uvildige udredning

Den uvildige udredning gennemføres så vidt muligt af relevante institutioner eller fagpersoner inden for en tidsperiode på 2 år. Der skal indgå institutioner eller fagpersoner fra både Grønland og Danmark i arbejdet. Derudover lægges der ved sammensætningen af gruppen af institutioner eller fagpersoner vægt på, at minimum én person har publiceret historisk baseret forskning, at der er indgående kendskab til Grønlands og Rigsfællesskabets historie, samt relevant sundhedsfaglig baggrund og indsigt i sundhedsjura. Embedsmandsgruppen sikrer i fornødent omfang politisk godkendelse af sammensætningen af forskerne/institutionerne.

Det forudsættes, at der blandt de relevante institutioner eller fagpersoner vil være personer med nuværende eller tidligere tilknytning til forskningsinstitutioner i både Grønland og Danmark.

Den uvildige udredning skal bygge på institutionernes eller fagpersonernes generelle viden, relevante historiske kilder og interviews med nulevende personer, der var involveret i eller berørt af initiativet. Alle berørte kvinder skal have mulighed for at afgive deres individuelle beretninger som led i udredningen, således, at beretningerne kan indgå i denne. Det står fagpersonerne frit for at rådføre sig med relevante organisationer, institutioner m.v. i forbindelse med udarbejdelsen af den uvildige udredning.

Iværksættelse af den uvildige udredning

Sundhedsministeriet og Departementet for Sundhed er enige om at udpege tre relevante fagpersoner eller institutioner, herunder en formand, til at forestå udredningen.

De relevante fagpersoner forpligtes til at udarbejde en arbejdsplan på baggrund af rammerne, der er fastsat i kommissoriet. Arbejdsplanen fremlægges for embedsmandsgruppen, jf. nedenfor.

De relevante fagpersoner forpligtes herunder til at forelægge udredningens foreløbige resultater halvårligt for embedsmandsgruppe fra Sundhedsministeriet og Departementet for Sundhed, jf. nedenfor. Der skal udarbejdes en kort midtvejsrapport et år efter, at de relevante fagpersoner har iværksat deres arbejde. Midtvejsrapporten skal redegøre for arbejdets status. Midtvejsrapporten offentliggøres.

Det tilstræbes, at afrapporteringen af den uvildige udredning senest afleveres til Sundhedsministeriet og Departementet for Sundhed den 1. oktober 2024 med henblik på efterfølgende offentliggørelse.

Udredningens resultater vil efterfølgende kunne indgå i den samlede historiske udredning af forholdet mellem Grønland og Danmark, som blev aftalt mellem den danske regering og Naalakkersuisut den 9. juni 2022.

Etablering af embedsmandsgruppe

Der etableres en embedsmandsgruppe med beslutningskompetence bestående af embedsmænd fra Sundhedsministeriet og Departementet for Sundhed, og eventuelt andre enheder under Naalakkersuisoq for sundhed, der har til formål at:

- Sikre fremdrift i udarbejdelsen af udredningen og at kommissoriet følges.
- Understøtte forskergruppen i kontakten med det politiske og administrative niveau.
- Følge økonomien i projektet.

Embedsmandsgruppen skal ikke forholde sig til forskningsinstitutionens faglige ledelse af udredningen.

Uforudsete forhold

Såfremt der opstår uforudsete omstændigheder under arbejdet med udredningen, og der afledt heraf opstår et ønske om, at udvide genstandsfeltet eller tilpasse undersøgelsesdesignet, så drøftes dette i den nedsatte embedsmandsgruppe. Kan der ikke opnås enighed i embedsmandsgruppen, skal dette tages op til det politiske niveau. Hvis de to lande beslutter at udvide udredningen, finansieres evt. yderligere omkostninger udover den afsatte økonomiske ramme på 6 mio. kr. af Danmark.